

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

**“ПЛАН ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ПОДДЪРЖАН
РЕЗЕРВАТ „БАЛАБАНА“**

Решения за
по-добър живот

ОКОНЧАТЕЛЕН ДОКЛАД

***Проучване на видовия състав на земноводните и влечугите на
територията на поддържан резерват “БАЛАБАНА”***

ИЗГОТВИЛ: г-н Добромир Ганев

Експерт по земноводни и влечуги

СЪГЛАСУВАЛ: инж. Любислав Ковачев

Ръководител екип

Приложение № 41

1. ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ.

Цел: Целенасочено проучване на земноводните и влечугите на територията на поддържан резерват „Балабана“ за нуждите за разработвания План за управление, основа за осигуряване на дългосрочно му устойчиво управление, възстановяване и поддържане на структурата и динамиката на популациите на видовете от херпетофауната в района.

Задачи:

- ❖ Разработване и прилагане на адекватна на изискванията и поставените цели методика за реализиране на проучването на херпетофауната на територията на поддържан резерват „Балабана“;
- ❖ Литературна справка-набиране, обобщаване и анализ на наличната информация за земноводните и влечугите на територията на поддържан резерват „Балабана“.
- ❖ Теренно изследване на земноводните и влечугите на територията на поддържан резерват „Балабана“;
- ❖ Интегриране на събраната в обхвата на полевите проучвания информация в ГИС среда, представляваща фауната в защитената територия.
- ❖ Представяне на справка за природозащитния статус на установените и вероятни за изследваната територия видове.
- ❖ Анализ на събраните данни от проведеното полево проучване, идентифициране на зони с висока за земноводните и влечугите консервационна стойност и представяне разпространението и относителното обилие на приоритетни за опазване видове;
- ❖ Идентифициране на заплахите.
- ❖ Определяне при необходимост на видове, които се нуждаят от предприемането на специални мерки за подобряване на природозащитния им статус в района и локализиране на територии от значение за опазването им в поддържания резерват.

2. ЛИТЕРАТУРЕН ПРЕГЛЕД.

Земноводните и влечугите в Поддържан резерват „Балабана“ са били обект на специално (целенасочено) проучване в началото на века при първата теренна инвентаризация, свързана с Първия план за управление, утвърден през 2002 година. Данни за херпетофауната в района се набират и при проучването на защитена зона „Река Тунджа 2“ в периода 2006 - 2007 година, както и при реализацията на проект: "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I" на МОСВ. (2012 година). Те предоставят възможност за преценка кои от видовете биха могли да се срещат в изследваната територия., но липсват конкретни данни за обилието, плътността, половата и възрастова структура, хабитатното разпределение, сезонната и денонощната активност и други екологични характеристики на техните популации.

В обхвата на проучването във връзка с изготвянето на литературния обзор са анализирани следните основни източници:

Асенов А., 2006: Биогеография на България, София, ЕТ "АН-ДИ-Андриян Тасев".

Бешков В., К. Нанев. 2002. Земноводни и влечуги в България. Pensoft, София-Москва,.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА – 2007-2013 Г.“

Решения за
по-добър живот

Бешков, В. 1993а. Амфибия и рептилия. – В: САКАЛЯН, М. (ред.). Национална стратегия за опазване на биологичното разнообразие. Основни доклади. Том 1, С., Американска агенция за международно развитие:.

Бешков, В., К. Нанев (2002): Земноводни и влечуги в България. София-Москва, Pensoft.

Бисерков, В. (Редактор), Б. Наумов, Н. Цанков, А. Стоянов, Б. Петров, Д. Добрев, П. Стоев, 2007: Определител на земноводните и влечугите в България. София, Зелени Балкани,

Бисерков, В., Б. Петров, Б. Наумов, В. Бешков, Д. Добрев, Д. Духалов, П. Стоев, К. Христов, И. Иванчев 2005. Опазване на биоразнообразието от земноводни и влечуги - постижения и предстоящи задачи.

Ботев, Б., Ц. Пешев (ред.). 1985. Червена книга на Република България. т. 2: Животни. София. БАН

Груев Б., Б. Кузманов. 1994. Обща биогеография. Университетско издателство “Св. Кл.Охридски”, София,

Ковачев, А., Карина, К., Росен, Ц., Димова, Д. (ред). Октомври 2008. Ръководство за оценка на благоприятно природозащитно състояние за видове и типове природни местообитания по НАТУРА 2000 в България. Изд. Българска фондация Биоразнообразие, София,

Нанкинов Д. 2000. Застрашените животни в България. Изд. Pensoft, София, Нанкинов, Д., С. Симеонов, Т. Мичев, Б. Иванов. 1997. Фауна на България, Aves, Част 2, т. 26, София, Академично издателство”Проф. Марин Дринов” и Издателство “Пенсофт”.

Наумов, Б., М. Станчев. Земноводни и влечуги в България и Балканския полуостров. Електронно издание на Българското херпетологично дружество. Интернет адрес: www.herpetology.hit.bg

Николай Цанков, Георги Попгеоргиев, Борислав Наумов, Андрей Стоянов: „Методика за мониторинг на земноводни и влечуги”, Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие към ИАОС.

„Червена книга на Република България”, Електронно издание, Съвместно издание на Българска академия на науките и Министерство на Околната среда и водите, 2011 година.

МОСВ, Информационна система за защитените зони от екологична мрежа Натура 2000 в България, проект: "Картиране и определяне на природозащитното състояние на природни местообитания и видове - фаза I", - обособена позиция 3 „Картиране и определяне природозащитното състояние на земноводни и влечуги” – Разпространение и оценка в Защитена зона „Река Тунджа 2” (BG0000195) <http://natura2000.moew.government.bg/>.

Узунов Й., Ст. Ковачев. 2002. Хидробиология. Изд. Pensoft, София.

Stojanov, A., N. Tzankov, B. Naumov (2011) Die Amphibien und Reptilien Bulgariens. Frankfurt am Main, Chimaira, 588 pp.

Национална
Стратегическа
Референтна рамка
2007-2013

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и от държавния бюджет на Република България чрез оперативна програма „Околна среда 2007-2013г.”

Министерство на околната
среда и водите

3. МАТЕРИАЛИ И МЕТОДИ.

При теренните изследвания земноводните и влечугите са определяни визуално, използвайки определителят на Бисерков и др. (2007). За всеки установен вид са посочени валидно българско и латинско название по Приложенията на Закона за биологичното разнообразие и Бисерков и др. (2007).

В някои от случаите, регистрираните земноводни и влечуги са улавяни ръчно или с помощта на сак, живоловни капани, рибарски кепчета с дълга дръжка (тип телескоп) и мрежа на сакчето с фино око, примки, мрежести уреди и др. за по-точното им определяне и освобождаване на същото място.

Някои от индивидите са идентифицирани по издаваните от тях звуци, по ларвите и съблекла.

За установените видове земноводни и влечуги са събирани стандартни общи и специфични данни - видова принадлежност; дата, час, място на наблюдението и координати, маркирано с GPS приемник "Garmin". За представителите от разред Безопашати земноводни (Amphibia, Anura) е събирана информация за брой намерени клумпени, шнурове и единично снесени яйца. Използван е трансектен метод, като трансектите са избрани успоредно на достъпните граници на поддържаения резерват и на случаен принцип в дълбочина на територията. Използвана е утвърдената със Заповед №РД-932/2004 пътека за навлизане/преминаване през защитената територия. Ширината на трансектите е фиксирана на 5 m (по 2,5 m от всяка страна на медиалната линия на наблюдение). Обособени са 3 пробни площадки с мрежа от инсталирани почвени капани тип BARBER за определяне плътността на епигеобионти. В изследването взехме предвид някои основни абиотични, биотични и антропогенни фактори, влияещи върху формирането, разпределението, състава, структурата и функционирането на съобществата на земноводните и влечугите, отчитани по стандартни методи и апаратура.

4. РЕЗУЛТАТИ - ОПИСАНИЕ НА СЪВРЕМЕННОТО СЪСТОЯНИЕ/, ВИДОВ СЪСТАВ, КОНСЕРВАЦИОННО ЗНАЧИМИ ВИДОВЕ.

Представената в Плана за управление и настоящият Доклад информация относно херпетофауната в поддържаения резерват и прилежащите територии е резултат на извършените теренни изследвания от цялата работна група „Фауна“ в периода април-октомври 2014 година. Обобщени и представени са и отделни и епизодични наблюдения на експерта за видовете в периода 1993 – 2006 година.

Установените локалитети на видовете са представени по GPS заснетите координати на приложената към плана „Тематична карта „Земноводни и влечуги в Поддържан резерват „Балабана“.

УСТАНОВЕНИЙТ видов състав на херпетофауната представяме в таксономичен ред в таблица. За всеки вид са посочени българско и латинско название по Приложенията на Закона за биологичното разнообразие, а синонимите (по БИСЕРКОВ и др. (2007), Stojanov et al. (2011) и др.) са представени в скоби.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА – 2007-2013 Г.“

Решения за
по-добър живот

СЕМЕЙСТВО	ВИД	INDEX LATINUS	ПРИРОДОЗАЩИТЕН СТАТУС
КЛАС ЗЕМНОВОДНИ (AMPHIBIA)			
РАЗРЕД ОПАШАТИ ЗЕМНОВОДНИ (CAUDATA) (URODELA)			
Саламандрови (<i>Salamandridae</i>)	южен (голям) гребенест тритон	<i>Triturus carelinii</i> Strauch, 1870; (<i>T. ivanbureshi</i> , <i>T. cristatus carelinii</i>)	ЗБР - Приложения 2 и 3 Бернска к-я – Пр. II; IUCN-Червен списък - LC Директива 92/43–Пр. II и IV
	обикновен (малък) тритон	<i>Triturus vulgaris</i> Linnaeus, 1758; (<i>Lissotriton vulgaris</i>)	ЗБР – Приложение 3 Бернска к-я – Пр. III; IUCN - Червен списък- LC
РАЗРЕД БЕЗОПАШАТИ ЗЕМНОВОДНИ (ANURA) (ECAUDATA)			
Кръглоезични жаби / Бумки, Огненокоремни кръглоезични жаби / <i>Discoglossidae</i> (<i>Bombinatoridae</i>)	червенокоремна бумка	<i>Bombina bombina</i> Linnaeus, 1761	Приложение II на ЗБР Д-ва 92/43/ЕЕС-Пр. II и IV Бернска к-ция– Пр. II IUCN- LC
Крастави жаби (<i>Bufo</i>)	зелена крастава жаба	<i>Bufo viridis</i> Laurenti, 1768 (<i>Bufo viridis</i> <i>complex</i> ; <i>Pseudoeuphonia viridis</i>)	ЗБР- Приложение 3 Д-ва 92/43/ЕЕС – Пр. IV Бернска к-ция - Пр. II
	<u>кафява крастава жаба</u>	<i>Bufo bufo</i> Linnaeus, 1758	ЗБР – Приложение III Бернска к-я – Пр. III IUCN – Червен лист-LC
Дървесници (<i>Hyla</i>)	<u>дървесница</u>	<i>Hyla arborea</i> Linnaeus, 1758; (<i>Hyla arborea</i> <i>complex</i>)	ЗБР - Приложение 3 Бернска к-я – Пр. II IUCN – Червен лист-LC Директ. 92/43/ЕЕС-Пр. IV
Водни жаби <i>Ranidae</i>	голяма водна жаба	<i>Rana ridibunda</i> Pallas, 1771	ЗБР - Приложение № 4 Бернска к-я – Пр. № III Д-ва 92/43 на СЕ – Пр. V IUCN – Червен лист-LC
	дългокрака горска жаба	<i>Rana dalmatina</i> Bonaparte, 1840	ЗБР - Приложение № 2 Бернска к-я – Пр. № II Д-ва 92/43 на СЕ – Пр. IV IUCN – Червен лист-LC
КЛАС ВЛЕЧУГИ (REPTILIA)			
РАЗРЕД КОСТЕНУРКИ (TESTUDINES)			
Водни костенурки	обикновена	<i>Emys orbicularis</i>	ЗБР-Приложения 2 и 3

5

Национална
Стратегическа
Референтна рамка
2007-2013

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и от
държавния бюджет на Република България чрез оперативна
програма „Околна среда 2007-2013г.“

Министерство на околната
среда и водите

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА – 2007-2013 Г.“

Решения за
по-добър живот

(<i>Emydidae</i>)	блатна костенурка	<i>Linnaeus, 1758</i>	Бернска к-я – Пр. II Д-ва 92/43ЕЕС–Пр. II и IV IUCN – Червен лист- NT
РАЗРЕД ЛЮСПЕСТИ ВЛЕЧУГИ (<i>SQUAMATA</i>) ПОДРАЗРЕД ГУЩЕРИ (<i>SAURIA</i>) (<i>LACERTILIA</i>)			
Сцинкови гущери (<i>Scincidae</i>)	късокрак гущер	<i>Ablepharus kitaibelii</i> <i>Bibron and Bory de Saint-Vincent, 1833</i>	ЗБР-Приложение 3 Бернска к-я – Пр. II Д-ва 92/43 на СЕ–Пр. IV IUCN – Червен лист-LC
Слепоци (<i>Anguidae</i>)	колхидски слепок (крехар)	<i>Anguis colchica</i> <i>Nordmann, 1840</i>	ЗБР-Приложение 3 Бернска к-я – Пр. III
Гущери (<i>Lacertidae</i>)	ивичест гущер	<i>Lacerta trilineata</i> <i>Bedriaga, 1886</i>	ЗБР-Приложение № 3 Бернска к-я – Пр. № 2 Д-ва 92/43 на СЕ – Пр. IV IUCN – Червен лист-LC
	зелен гущер	<i>Lacerta viridis</i> <i>Laurenti, 1768</i>	ЗБР-Приложение 3 Бернска к-я – Пр. 2 Д-ва 92/43 на СЕ – Пр. IV IUCN – Червен лист-LC
	кримски гущер	<i>Podarcis taurica</i> <i>Pallas, 1814</i>	ЗБР-Приложение № 3 Бернска к-я – Пр. № 2 Д-ва 92/43 на СЕ – Пр. IV IUCN – Червен лист-LC
	стенен гущер	<i>Podarcis muralis</i> <i>Laurenti, 1768</i>	ЗБР-Приложение 3 Бернска к-я – Пр. 2 Д-ва 92/43 на СЕ – Пр. IV IUCN – Червен лист-LC
ПОДРАЗРЕД ЗМИИ (<i>SERPENTES</i>) (<i>OPHIDIA</i>)			
Смокове (<i>Colubridae</i>)	голям стрелец (синурник)	<i>Dolichophis caspius</i> <i>Gmelin, 1779</i> (<i>Coluber caspius</i>)	ЗБР-Приложение № 3 Бернска к-я – Пр. № 2 Д-ва 92/43 на СЕ – Пр. IV
	смок мишкар	<i>Zamenis longissimus</i> <i>Laurenti, 1768</i>	ЗБР-Приложение № 3 Бернска к-я – Пр. № 2 Д-ва 92/43 на СЕ – Пр. IV IUCN – Червен лист-LC
	пъстър смок	<i>Elaphe sauromates</i> <i>Pallas, 1814;</i> (<i>E. quatuorlineta sauromates</i>)	ЗБР-Приложения 2 и 3 Бернска к-я – Пр. II Д-ва 92/43ЕЕС–Пр. II и IV Червена книга - EN
	обикновена (жълтоуха) водна змия	<i>Natrix natrix</i> <i>Linnaeus, 1758</i>	Бернска к-я – Пр. III IUCN – Червен лист-LC

16

Национална
Стратегическа
Референтна рамка
2007-2013

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и от държавния бюджет на Република България чрез оперативна програма „Околна среда 2007-2013г.“

Министерство на околната
среда и водите

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА – 2007-2013 Г.“

Решения за
по-добър живот

	<u>сива водна змия</u> (<i>Natrix tessellata</i>)	<i>Natrix tessellata</i> <i>Laurenti, 1768</i>	Бернска к-я – Пр. II ЗБР-Приложение 3 Д-ва 92/43ЕЕС–Пр. IV
Отровници (<i>Viperidae</i>)	пепелянка	<i>Vipera ammodytes</i> <i>Linnaeus, 1758</i>	ЗБР-Приложение № 4 Бернска к-я – Пр. № 2 Д-ва 92/43 на СЕ – Пр. IV IUCN – Червен лист-LC

| 7

Национална
Стратегическа
Референтна рамка
2007-2013

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и от
държавния бюджет на Република България чрез оперативна
програма „Околна среда 2007-2013г.“

Министерство на околната
среда и водите

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА – 2007-2013 Г.“

Решения за
по-добър живот

ВЕРОЯТНИ ВИДОВЕ, неустановявани при теренните проучвания през 2014 година.

СЕМЕЙСТВО	ВИД	INDEX LATINUS	ПРИРОДОЗАЩИТЕН СТАТУС
КЛАС ЗЕМНОВОДНИ (AMPHIBIA)			
РАЗРЕД БЕЗОПАШАТИ ЗЕМНОВОДНИ (ANURA) (ECAUDATA)			
Семейство Чесновници (<i>Pelobatidae</i>)	сирийска (балканска) чесновница	<i>Pelobates syriacus</i> Boettger, 1889 (<i>Pelobates syriacus</i> <i>balcanicus</i>)	ЗБР-Приложения 2 и 3 Бернска к-я – Пр. II Д-ва 92/43/ЕЕС-Пр. IV Червена книга - EN
КЛАС ВЛЕЧУГИ (REPTILIA)			
РАЗРЕД КОСТЕНУРКИ (TESTUDINES)			
Сухоzemни костенурки (<i>Testudinidae</i>)	шипобедрена костенурка	<i>Testudo graeca</i> Linnaeus, 1758	ЗБР-Приложения 2 и 3 Бернска к-я – Пр. II Д-ва 92/43ЕЕС-Пр. II и IV IUCN – Червен лист- VU Червена книга - EN CITES - II
	шипоопашата костенурка	<i>Testudo hermanni</i> Linnaeus, 1758; (<i>Eurotestudo hermanni</i>)	ЗБР-Приложения 2 и 3 Бернска к-я – Пр. II Д-ва 92/43ЕЕС-Пр. II и IV IUCN – Червен лист- NT Червена книга - EN CITES - II
РАЗРЕД ЛЮСПЕСТИ ВЛЕЧУГИ (SQUAMATA)			
ПОДРАЗРЕД ГУЩЕРИ (SAURIA) (LACERTILIA)			
Гекони <i>Gekkonidae</i>	балкански гекон	<i>Mediodactylus kotschy</i> Steindachner, 1870	ЗБР-Приложения 2 и 3 Бернска к-я – Пр. II Д-ва 92/43ЕЕС-Пр. II и IV IUCN – Червен лист- NT
Слепоци (<i>Anguillidae</i>)	жълтокоремник (змиегущер)	<i>Pseudopus apodus</i> Pallas, 1775; (<i>Ophisaurus apodus</i>)	ЗБР-Приложение 3 Бернска к-я – Пр. II Д-ва 92/43 на СЕ-Пр. IV Червена книга – EN

ЛЕГЕНДА:

1. ЗБР - Закон за биологичното разнообразие:

- Приложение II - видове, за защитата на които се обявяват защитени зони за опазване на местообитанията им.
- Приложение III - видове защитени на територията на цялата страна

Национална
Стратегическа
Референтна рамка
2007-2013

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и от държавния бюджет на Република България чрез оперативна програма „Околна среда 2007-2013г.“

Министерство на околната
среда и водите

- Приложение IV - видове под режим на опазване и регулирано ползване от природата.

2. 92/43 - Директива на Съвета 92/43/ЕИО от 21 май 1992 година за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна (изм. с Директива 2006/105/ЕО на Съвета от 20.11.2006 г.)

- Приложение II - растителни и животински видове от значение за общността, чието съхраняване изисква обявяването на специални защитени зони.
- Приложение IV - растителни и животински видове от интерес за общността, които се нуждаят от строга защита.
- Приложение V - растителни и животински видове от интерес за общността, чието вземане от дивата природа и експлоатация. Могат да бъдат предмет на мерки за управление.

3. Бернска конвенция - Конвенция за опазване на европейската дива природа и естествени местообитания (19.09.1979).

- Приложение II - строго защитени видове животни (в сила от 01.03.2002 г.).
- Приложение III - защитени видове животни (в сила от 01.03.2002 г.).

4. IUCN - Червен списък на застрашените видове към IUCN, Версия 2010.2. (към 31.08.2010 г.)

- **EN - Застрашени** - таксони, които според най-добрата налична информация покриват поне един от критериите на IUCN за категория „Застрашен“ и поради това се смятат за изправени пред много висок риск от изчезване в природата;
- **VU - Уязвими** - таксони, които според най-добрата налична информация покриват поне един от критериите на IUCN за категория „Уязвим“ и поради това се смятат за изправени пред много висок риск от изчезване в природата;
- **NT - Почти застрашени** - таксони, които са били оценявани според критериите на IUCN и въпреки, че в момента не отговарят на никой от критериите за включване в категориите „Критично застрашен“, „Застрашен“ или „Уязвим“, то в близко бъдеще е много вероятно да започнат да покриват някой от критериите за тези категории;
- **LC - Слабо засегнати** - таксони, които са били оценявани според критериите на IUCN, но не отговарят на никой от критериите за включване в категориите „Критично застрашен“, „Застрашен“, „Уязвим“ или „Слабо засегнат“ (в тази категория се включват таксони, които са широко разпространени и с висока численост).

5. CITES- Видове, включени в приложенията на Конвенцията по международна търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора (CITES).

- **Приложение I:** Видове застрашени от изчезване. Търговията с екземпляри от тези видове се разрешава само при изключителни обстоятелства.
- **Приложение II** – Видове, които не са пряко застрашени от изчезване, но търговията с тях трябва да се контролира с оглед избягване на използване, несъвместимо с оцеляването им.

6. ЧК - Видове включени в Червена книга на Република България в съответната категория, Том II, Животни (Големански, 2011).

- EN – Застрашен
- VU – Уязвим.

Установеното **ВИДОВОТО БОГАТСТВО** на херпетофауната на Поддържан резерват „Балабана“ е представено от:

❖ 8 вида земноводни два вида от разред опашати и 6 вида безопашати, включени в 5 семейства. Това представлява 42% от видовото богатство на национално ниво, като са представени 83 % от семействата.

❖ 13 вида влечуги - обикновена блатна костенурка, 6 вида гущери и 6 вида змии от 5 семейства и два разряда, което е 35 % от видовото богатство на страната като са представени 42 % от семействата.

Установените консервационно значими видове са представени в таблицата с техния пълен природозащитен статус:

➤ От клас земноводни (*Amphibia*) 4 представители са включени в Приложение 2 на Закона за биологичното разнообразие, 3 в Приложение №3, а един вид е ресурсен /Приложение №4/. В Приложение № II на Бернската конвенция са включени 5 вида, а в Приложение №III – 3 вида. В Директива 92/43/ЕИО фигурират два вида от Приложение № II и 5 от Приложение № IV, съответно един в Приложение № V за ресурсните видове. В Червения списък на застрашените видове към IUCN, Версия 2010.2. (към 31.08.2010 г.) са включени 7 вида в категорията «слабо засегнати» (LC).

➤ От клас влечуги (*Reptilia*) 3 представителя са включени в Приложение 2 на Закона за биологичното разнообразие, 9 в Приложение 3 и един в Приложение 4. В Приложение № II на Бернската конвенция са включени 9 вида, а в Приложение № III – два вида. В Директива 92/43/ЕИО фигурират два вида от Приложение № II и 8 от Приложение № IV.

В Червения списък на застрашените видове към IUCN, Версия 2010.2. (към 31.08.2010 г.) са включени 7 вида в категорията «слабо засегнати» (LC) и по един вид в категориите „уязвими“ / VU/ и „почти застрашени“ /. Няма видовете от Приложение II на Конвенцията по международна търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора (CITES). В Червената книга на Република България фигурира един вид от категорията „Застрашен /EN/.

В Приложение 3 на Закона за биологичното разнообразие като защитени на територията на цялата страна са включени установените южен (голям) гребенест тритон (*Triturus carelinii*), обикновен (малък) тритон (*Triturus vulgaris*), зелена крастава жаба (*Bufo viridis*), кафява крастава жаба (*Bufo bufo*) и дървесница (*Hyla arborea*) от земноводните и обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*), късокрак гущер (*Ablepharus kitaibelii*), колхидски слепок /крехар/ (*Anguis colchica*), ивичест гущер (*Lacerta trilineata*), зелен гущер (*Lacerta viridis*), кримски гущер (*Podarcis taurica*), стенен гущер (*Podarcis muralis*), голям стрелец (*Dolichophis caspius*), смок мишкар (*Zamenis longissimus*), пъстър смок (*Elaphe sauromates*) и сива водна змия (*Natrix tessellata*) от влечугите.

В Приложение 2 на ЗБР е червенокоремна бумка (*Bombina bombina*).

Целеви видове по смисъла на Директива 92/43/ЕЕС за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна са голям гребенест тритон (*Triturus karelinii*), червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), обикновена блатна костенурка (*Emys orbicularis*) и пъстър смок (*Elaphe sauromates*).

На приложената тематична карта „Земноводни и влечуги“ са представени характерни локалитети по GPS-координати на установени видове диференцирани като:

➤ Видове, свързани с водата - *Triturus ivanbureschi* (Arntzen & Wielstra, 2013), *Bombina bombina* (Linnaeus, 1761), *Pelophylax ridibundus* (Pallas, 1771), *Emys orbicularis* (Linnaeus, 1758), *Natrix tessellata* (Laurenti, 1768), *Zamenis longissimus* (Laurenti, 1768);

➤ Видове, свързани със старата лонгозна гора – *Bufo bufo* (Linnaeus, 1758), *Rana dalmatina* (Fitzinger in Bonaparte, 1838), *Anguis colchica* (Nordmann, 1840), *Eurotestudo hermanni* (Gmelin, 1789)

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА – 2007-2013 Г.“

Решения за
по-добър живот

➤ Видове, свързани с места с изявен екотонен ефект - *Hyla arborea* (Linnaeus, 1758), *Ablepharus kitaibelii* (Bibron et Bory de Saint-Vincent, 1833), *Elaphe sauromates* (Pallas, 1814), *Lacerta viridis* (Laurenti, 1768), *Podarcis tauricus* (Pallas, 1814), *Zamenis longissimus* (Laurenti, 1768).

По утвърдения през 2002 година План за управление поддържаеният резерват се обитава от 6 вида земноводни и 13 вида влечуги. Данните от 2014 година са за 8 вида земноводни и 13 вида влечуги:

| 11

ВИД	INDEX LATINUS	2002 г.	2014 г.
КЛАС ЗЕМНОВОДНИ (AMPHIBIA)			
обикновен (малък) тритон	<i>Lissotriton vulgaris</i> (Linnaeus, 1758)	-	+
южен гребенест тритон	<i>Triturus karelinii</i> (Strauch, 1870)	+	+
червенокоремна бумка	<i>Bombina bombina</i> (Linnaeus, 1761)	-	+
голяма (кафява) крастава жаба	<i>Bufo bufo</i> (Linnaeus, 1758)	+	+
зелена крастава жаба	<i>Pseudepidalea viridis</i> (Laurenti, 1768)	+	+
дървесница	<i>Hyla arborea</i> (Linnaeus, 1758)	+	+
голяма водна жаба	<i>Pelophylax ridibundus</i> (Pallas, 1771)	+	+
горска дългокрака жаба	<i>Rana dalmatina</i> (Fitzinger in Bonaparte, 1838)	+	+
КЛАС ВЛЕЧУГИ (REPTILIA)			
обикновена блатна костенурка	<i>Emys orbicularis</i> (Linnaeus, 1758)	+	+
шипобедрена костенурка	<i>Testudo graeca</i> (Linnaeus, 1758)	+	-
шипоопашата костенурка	<i>Eurotestudo hermanni</i> (Gmelin, 1789)	+	-
късокрак гушер	<i>Ablepharus kitaibelii</i> Bibron et Bory de Saint-Vincent, 1833	+	+
колхидски слепок	<i>Anguis colchica</i> (Nordmann, 1840)	+	+
ивичест гушер	<i>Lacerta trilineata</i> Bedriaga, 1886	+	+
зелен гушер	<i>Lacerta viridis</i> (Laurenti, 1768)	+	+
кримски гушер	<i>Podarcis tauricus</i> (Pallas, 1814)	+	+
стенен гушер	<i>Podarcis muralis</i> (Laurenti, 1768)	-	+
голям стрелец	<i>Dolichophis caspius</i> (Gmelin, 1789)	+	+
пъстър смок	<i>Elaphe sauromates</i> (Pallas, 1814)	-	+
смок мишкар	<i>Zamenis longissimus</i> (Laurenti, 1768)	+	+
обикновена водна змия	<i>Natrix natrix</i> (Linnaeus, 1758)	+	+
сива водна змия	<i>Natrix tessellata</i> (Laurenti, 1768)	+	+
пепелянка	<i>Vipera ammodytes</i> (Linnaeus, 1758)	+	+

Национална
Стратегическа
Референтна рамка
2007-2013

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и от държавния бюджет на Република България чрез оперативна програма „Околна среда 2007-2013г.“

Министерство на околната
среда и водите

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА – 2007-2013 Г.“

Решения за
по-добър живот

За 12 годишния период са изчезнали двата вида сухоземни костенурки, но и в предходни години числеността им е била изключително ниска, а местообитанията им са свързани терени извън защитената територия. Новоустановени са 3 вида - обикновен (малък) тритон (*Lissotriton vulgaris*), червенокоремна бумка (*Bombina bombina*), стенен гущер (*Podarcis muralis*) и пъстър смок (*Elaphe sauromates*).

5. ЗАПЛАХИ И ОТРИЦАТЕЛНО ДЕЙСТВАЩИ ФАКТОРИ ВЪРХУ ВИДОВЕТЕ И МЕРКИ ЗА ТЯХНОТО ПРЕОДОЛЯВАНЕ.

Малката резерватна територия осигурява няколко типа местообитания, осигуряващи присъствието на сравнително високо видово разнообразие на херпетофауната, представено подробно в т.4.

Основно характерът и състава на херпетофауната се определя от настъпилите в миналото сериозни и негативни за обекта сукцесионни промени, свързани със състоянието на река Тунджа и въздействието ѝ върху територията, както и от корекциите на река Поповка.

В последните години вече липсват основните и традиционни антропогенни заплахи при вече ново утвърденото състояние.

В устройваната територия липсват бариерни прегради – пътища или други линейни обекти и големи компактни територии с неблагоприятни местообитания за видовете, насени места, високи планини, обработваеми монокултурни блокове и др. Няма територии със силно влошено качество или унищожени от пожари. Не са отбелязани случаи на смъртност на индивиди в резултат от пътен трафик, смъртност, причинена пряко или косвено от човек, разораване на пасища, разчистване на храсти от пасища, интродукция или самонастаняване на конкурентни видове /напр. на червенобуза костенурка (*Trachemys scripta*)/, пресушаване или необосновано зарибяване на водоеми, строителство.

Наблюдават се минимални по площ и степен замърсявания и сечи с локален характер, проявяващи се по скоро инцидентно във времето. Не са редки случаите на браконьерство и събиране на екземпляри. Известно безпокойство върху популациите предизвиква навлизането на рибари и ловци в резервата, билкосъбачи и по-рядко на туристи. Няма регистрация на мащабна стопанска дейност в прилежащите територии, която да въздейства до степен увреждане на местообитанията. При маловодие върху видовете, тясно свързани с водната среда, неблагоприятно въздействие оказват снижаването на кислородното съдържание, повишаването на температурата на водата, промяната на Рн...

В миналото често са изпускани залпово отпадъчни води силно замърсени с органика от свинекомплексите, но сега еутрофикацията в такъв сезон е много по-слабо изразена.

Не бяха установени инвазивни и нетипични видове с каквато и да е експанзивност и степен на колонизиране и не са необходими мерки за унищожаване или ограничаване на разпространението им.

Няма инвазивни, екзотични и нетипични видове и местообитания. Няма видове, които да подлежат на интродукция и/или реинтродукция с цел подобряване на биологичното разнообразие.

В тази връзка считаме, че не се налагат специални мерки за Видовете от херпетофауната, извън общоподдържащите и консервационни за резервата.

| 12

Национална
Стратегическа
Референтна рамка
2007-2013

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и от
държавния бюджет на Република България чрез оперативна
програма „Околна среда 2007-2013г.“

Министерство на околната
среда и водите

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА – 2007-2013 Г.“

Решения за
по-добър живот

СПИСЪК С УСТАНОВЕНИТЕ ВИДОВЕ ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ В ПОДДЪРЖАН РЕЗЕРВАТ „БАЛАБАНА“.

(по Stojanov, A., N. Tzankov, B. Naumov (2011) Die Amphibien und Reptilien Bulgariens. Frankfurt am
Main, Chimaira).

КЛАС ЗЕМНОВОДНИ AMPHIBIA	
Разред Опащати земноводни	Caudata
Семейство Саламандри	Salamandridae
обикновен (малък) тритон	<i>Lissotriton vulgaris</i> (Linnaeus, 1758)
южен гребенест тритон	<i>Triturus karelinii</i> (Strauch, 1870)
Разред Жаби	Anura
Сем. Бумки	Bombinatoridae
червенокоремна бумка	<i>Bombina bombina</i> (Linnaeus, 1761)
Семейство Крастави жаби	Bufonidae
голяма (кафява) крастава жаба	<i>Bufo bufo</i> (Linnaeus, 1758)
зелена крастава жаба	<i>Pseudepidalea viridis</i> (Laurenti, 1768)
Семейство Дървесници	Hylidae
Дървесница	<i>Hyla arborea</i> (Linnaeus, 1758)
Сем. Водни жаби	Ranidae
голяма водна жаба	<i>Pelophylax ridibundus</i> (Pallas, 1771)
горска дългокрака жаба	<i>Rana dalmatina</i> (Fitzinger in Bonaparte, 1838)
КЛАС ВЛЕЧУГИ REPTILIA	
Разред Костенурки	Testudines
Семейство Водни костенурки	Emydidae
обикновена блатна костенурка	<i>Emys orbicularis</i> (Linnaeus, 1758)
Разред Люспести	Squamata
Подразред Гущери	Sauria
Семейство Сцинкове	Scincidae
късокрак гущер	<i>Ablepharus kitaibelii</i> Bibron et Bory de Saint-Vincent, 1833
Семейство Слепоци	Anguidae
колхидски слепок	<i>Anguis colchica</i> (Nordmann, 1840)
Семейство Същинси гущери	Lacertidae
ивичест гущер	<i>Lacerta trilineata</i> Bedriaga, 1886
зелен гущер	<i>Lacerta viridis</i> (Laurenti, 1768)
кримски гущер	<i>Podarcis tauricus</i> (Pallas, 1814)

| 13

Национална
Стратегическа
Референтна рамка
2007-2013

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и от
държавния бюджет на Република България чрез оперативна
програма „Околна среда 2007-2013г.“

Министерство на околната
среда и водите

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
Европейски фонд
за регионално развитие

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА „ОКОЛНА СРЕДА – 2007-2013 Г.“

Решения за
по-добър живот

стенен гущер	<i>Podarcis muralis</i> (Laurenti, 1768)
Подразред Змии	Serpentes
Семейство Смокове	Colubridae
голям стрелец	<i>Dolichophis caspius</i> (Gmelin, 1789)
пъстър смок	<i>Elaphe sauromates</i> (Pallas, 1814)
смук мишкар	<i>Zamenis longissimus</i> (Laurenti, 1768)
обикновена водна змия	<i>Natrix natrix</i> (Linnaeus, 1758)
сива водна змия	<i>Natrix tessellata</i> (Laurenti, 1768)
Семейство Отровници	Viperidae
пепелянка	<i>Vipera ammodytes</i> (Linnaeus, 1758)

| 14

СПИСЪК С ВЕРОЯТНИТЕ ВИДОВЕ ЗЕМНОВОДНИ И ВЛЕЧУГИ В ПОДДЪРЖАН РЕЗЕРВАТ „БАЛАБАНА“.

(no Stojanov, A., N. Tzankov, B. Naumov (2011) Die Amphibien und Reptilien Bulgariens. Frankfurt am Main, Chimaira).

КЛАС ЗЕМНОВОДНИ AMPHIBIA	
РАЗРЕД БЕЗОПАШАТИ ЗЕМНОВОДНИ	ANURA (ECAUDATA)
сирийска (балканска) чесновница	<i>Pelobates syriacus</i> (Boettger, 1889)
КЛАС ВЛЕЧУГИ REPTILIA	
Разред Костенурки	Testudines
Семейство Сухоземни костенурки	Testudinidae
шипобедрена костенурка	<i>Testudo graeca</i> (Linnaeus, 1758)
шипоопашата костенурка	<i>Eurotestudo hermanni</i> (Gmelin, 1789)
Разред Люспести	Squamata
Подразред Гущери	Sauria
Семейство Гекони	Gekkonidae
балкански гекон	<i>Mediodactylus kotschy</i> (Steindachner, 1870)
Семейство Слепоци	Anguidae
жълтокоремник (змиегущер)	<i>Pseudopus apodus</i> (Pallas, 1775;)

Национална
Стратегическа
Референтна рамка
2007-2013

Проектът се финансира от Европейския фонд за регионално развитие и от държавния бюджет на Република България чрез оперативна програма „Околна среда 2007-2013г.“

Министерство на околната
среда и водите